

A ZSÁMBÉKI TEMPLOMROM – ÉRTÉKEK, LEHETŐSÉGEK ÉS MEGOLDÁSOK ÉPÍTÉSZHALLGATÓI SZEMMEL

Fehér Krisztina

Okleveles építészmérnök (2014), műemléki szakmérnök (2018), doktorjelölt, a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Építészettörténeti és Műemléki Tanszékének tanársegédje.
E-mail: feher.krisztina@eptort.bme.hu

Szabó Levente

Ybl Miklós- és Pro Architectura-díjas építész. DLA-fokozatát 2008-ban szerezte. Habilitált egyetemi docens a BME Építészmérnöki Kar Középülettervezési Tanszékén. Számos megépült középület, műemlék-rekonstrukció, köztér-rehabilitáció és köztéri emlékhely tervezője. A Hetedik Múterem vezető építésze.
E-mail: szabo.l@kozep.bme.hu

THE CHURCH RUINS IN ZSÁMBÉK – VALUES, POSSIBILITIES AND SOLUTIONS FROM THE ARCHITECT STUDENTS’ PERSPECTIVE

The inestimable value and cultural significance of the church ruins in Zsámbék do not need to be explained to the Hungarian monument conservation professionals. Recently, it has been proven that this unparalleled medieval monument of Hungary is also of international interest. In autumn 2018, the Department for History of Architecture and of Monuments together with the Department of Public Building Design, Budapest University of Technology and Economics, in cooperation with the French Institute Budapest and Philippe Prost, architect professor of the Ecole Nationale Supérieure d’architecture de Paris-Belleville have announced a student competition for ideas to settle the environment and functional needs of the church ruins in Zsámbék. As part of the program lasting from September to November, Philippe Prost visited Budapest in October, and on the occasion of the competition sketches’ presentation, he personally commented on the plans being prepared, which were then presented by the students in the thematic section called Memory and Inspiration held at the BUTE Conference of Scientific Students’ Associations. The new generation of architects’ way of thinking about the concept of identity, the spirit of place, and the possibilities of interpreting the found object was revealed through the projects. Centuries-old ruin, cloister, lapidarium and objectively presented stones in a special natural environment – the complex evaluation of the surroundings led to the formulation of a sensitive relationship in the designs’ compositions that were created with different architectural and landscape elements.

A hazai műemlékvédelmi szakemberek számára a zsámbéki templomrom felbecsülhetetlen értéke és kulturális jelentősége nem szorul magyarázatra. Nemrégiben pedig már az is bebizonyosodott, hogy Magyarország e páratlan középkori műemléke nemzetközi szakmai érdeklődésre is szert tesz. 2018 őszén a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Építészettörténeti és Műemléki Tanszéke és Középülettervezési Tanszéke együttműködésben a Budapesti Francia Intézzel és Philippe Prosttal, az Ecole Nationale Supérieure d'architecture de Paris-Belleville építészfőprofesszorával hallgatói ötletpályázatot hirdetett a zsámbéki templomrom környezetének és funkcionális igényeinek rendezésére. (1. kép) A szeptembertől novemberig tartó program részeként októberben Philippe Prost Budapestre látogatott, és a pályázat vázlattervi bemutatásának alkalmából személyesen véleményezte a készülő terveket, amelyeket ezután a hallgatók a BME Tudományos Diákköri Konferenciájának Emlékezet és inspiráció elnevezésű tematikus szekcióján mutatták be.

A ZSÁMBÉKI TEMPLOMROM, MINT HALLGATÓI ÖTLETPÁLYÁZAT

A zsámbéki templomrom helyreállítását érintő kérdések egyidősek a magyarországi intézményesült műemlékvédelemmel, éppen ezért már a 19. századi óta szimbólummá vált. Ez az épület örzi Möller István legendás téglakiegészítéseit, amelyek évtizedekkel a Velencei karta előtt valószínűsítették meg a műemlékvédelem máig hatályos elveit.¹ Ezekhez hasonlóan történelmi jelentőségűek Lux Géza vasbeton boltozatkiegészítései is. A 20. század folyamán a templom és a kolostorromok több beavatkozáson estek át, amelyek eltérő építészeti és műszaki minősége az eltelt idő távlatában sok esetben átértékelődött, a legutóbbi, *Sedlmayr János* által tervezett kiegészítések pedig komoly épületfizikai nehézségeket is okoznak.² Az elmúlt két évtizedben jelentősnek mondható helyreállítás nem történt, a rom állapota azonban évről évre romlik. Az Építőipari és Közlekedési Műszaki Egyetem tervezői (*Pelikán József, Pogány Frigyes* vezetésével) által készített fém és üveg kiegészítést tartalmazó terv nem épült meg,³ ami a helyszín műszaki és műemlékvédelem-elméleti összetettségét is mutatja.⁴

A romterület jelenlegi állapota a sokféle anyagú és felfogású beavatkozások következtében igen heterogén képet mutat. A helyszín többretegű használatából fakadó funkcionális igényei sok esetben nélkülözik a megfelelő építészeti te-

reket. Hiányoznak a turistaforgalmat bonyolító fogadóterek, amelyek a jegyvásárlást, információ átadást és egyéb egészségügyi funkciókat megfelelő léptékben kínálhatnak. A romtemplomot és környezetét Zsámbék lakosai és az ide látogatók is intenzíven használják különböző rendezvényekre, amelyekhez a kapcsolódó raktározási, tárolási lehetőségek is fejlesztésre szorulnak. A műemlék gazdag építéstörténete, és a magyar történelem e helyszínén is játszódó eseményei a terület muzeológiai jelentőségének növelését indokolnák, amely építészeti beavatkozást kívánna. (A kőtár jelenlegi épületének beázása olyan mértékűt öltött, hogy a látlatot el kellett zárni a látogatók elől.) További kérdést vet fel a helyszín elkerítése, amelynek gazdasági (jegyárusítás) és állagvédelmi (vandalizmus) szempontjai vannak.

A hallgatói ötletpályázat tehát messzemenőig valóságos, aktuális és egyben rendkívül összetett feleadatot jelentett a pályázóknak. Bonyolultságából adódóan a feladat csupán építészeti és tereprendezési koncepció vázlattervi szintű (1:200-as léptékű) kidolgozását kívánta. A program egyik sikerét jelenti, hogy a hat pályaterv mindegyike teljesen eltérő nézőpontból közelítette meg a kérdést, amely egyrészt a helyszín szellemi és kulturális gazdagságából fakad, másrészt rámutat, hogy mennyi szempontot kell figyelembe venni a terület egyszer aktuálissá váló helyreállítása során. Az itt bemutatandó hallgatói terveknek nem feltétlenül volt feladata a romtemplom épületének műemlékvédelmi megoldása, hiszen ez a professzionális szakmát is megosztó dilemma építészeti, elméleti és súlyos műszaki

1. kép Helyszínlátogatás a zsámbéki templomromnál: Philippe Prost és Catherine Seyler (k), a Philippe Prost építésziroda vezetői – a program felelősei, Fehér Krisztina (b) és Szabó Levente (j) társaságában

vonatkozásai miatt meghaladta a pályázat léptékét és a hallgatói vállalás elvárható bonyolultságát. A koncepciók között volt, amelyik a terület muzeológiai erősítésére helyezte a hangsúlyt, amelyhez épület és közlekedőrendszer tervezésével kínált megoldást. Volt olyan, amely a helyszínen több évszázados történelmének installáció formájában állított emléket, sajátos módon teremtvé alkalmat a végső döntéseket megalapozó tudományos kutatásnak. Volt, amely a tervezést elméleti alapokra helyezve a kolostor szakrális atmoszféráját idézte meg fényszimbolikára épülő koncepcióval. Habár a feladat nem feltétlenül a templom épületére irányult, mégis volt olyan terv, amely szervesen koncepciójába foglalta a rom kiegészítését. A pályatervekben fontos szerepet kapott a romokra irányuló nézőpontok szerepe, amelyek a templom közvetlen környezete mellett a város tágabb léptékében is megjelentek. Végül, ahogyan a számbéki templom esetében az anyaghasználatnak (*Möller István* óta) szimbolikus jelentősége van, a különböző anyagok a hallgatói tervekben is nagy szerepet kaptak.

E csodálatos, ám annál bonyolultabb tervezési feladat folyamatába kapcsolódott be a Párizsból érkező *Philippe Prost* professzor, aki az örökségvédelem, a történeti épületek revitalizálása, az építészet és emlékezet témakörében nemzetközi szinten elismert szakember. A párizsi La

2.a kép

Monnaie egykori pénzverde, és a Notre-Dame de Lorette-i első világháborús emlékműve csak néhány azok közül a kiemelkedő alkotásaiból, amelyekkel a történeti épületek egykori hangulatát és az emlékezés összetett folyamatát kortárs építészeti minőséggé formálta.⁵ Philippe Prostot lenyűgözte a számbéki templomrom történetének gazdagsága, középkori részleteinek színvonala és a helyszín inspiratív szelleme, hiszen ahogyan hitvallása is szól, emlékezet és emlékek nélkül nincs alkotás.⁶

2.b kép

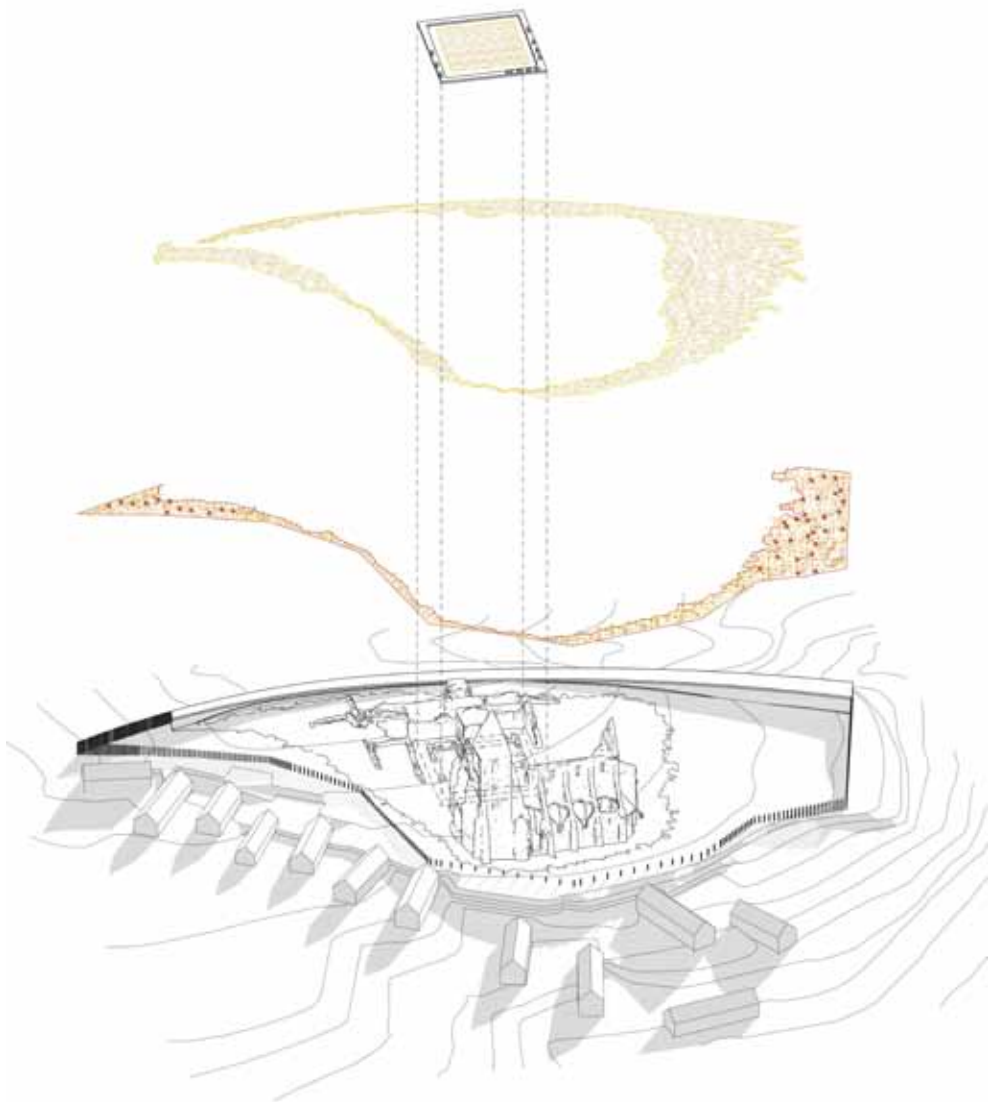
ÉRTELMEZŐ KERETEK

Anschau Péter - Novák Sándor

A zsámbéki romtemplom összetett térbeli helyzetéből adódóan, a tervünk megoldást keresett a környezet egészére, annak értelmezhetővé és befogadhatóvá tételére. Felvetésünk szerint a rom

számos kor lenyomatát őrzi, és ez együtt adja a hely különlegességét, ezekhez mi egy új értelmező keretrendszert biztosítottunk, mely építészeti és tájépítészeti elemekkel mutat utat az idelátogatóknak.

A városhoz való kapcsolódás a környező területek típusának függvényében változik, a köz-

2.c kép

2.d kép

terek felé zárt, épületté vastagodó rész található, míg a magántelkek felé felbomlik a kerítés pillérek sorává. Az épületben a fő funkció az át-
szellemülést és a rom befogadására való felkészülést segítő út, mely egyben a lapidárium helyéül is szolgál. A finoman ívelt tömeg csak a szükséges magasságig emelkedik ki környezetéből, azonban belsejében a padló és mennyezet

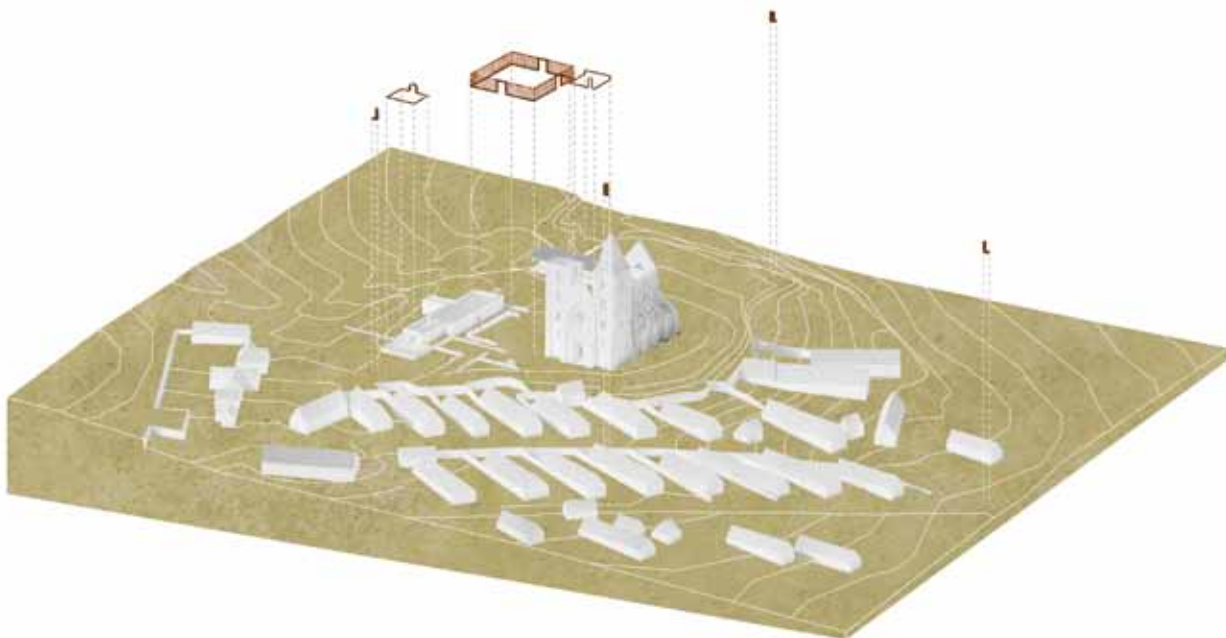
síkjának folyamatos változása és a beszűrődő fény mennyisége érdekes térbeli helyzeteket eredményez. A fő réteg azonban nem az épület, hanem a kert, mely segíti meghatározni a templomot a környezetében, a szélein sűrű növényzettel bír, majd közeledve a romhoz dús fűvű rétté szelídül, ezzel érzékeltetve annak auráját. A kertben az egykori kerengő helyén jelzés szintjén megjelenik egy burkolat, ezzel összekötve a terület egykori fogópontját az általunk elképzelt kerettel.

Tervünk az értelmetlenül kívül időben is próbálta elhelyezni magát, minden meglévő elemet meg akartunk tartani, mivel csak így képviseli hitelesen a korok lenyomatát és alkot egészét. A kert idővel benövi a szomszédoktól elválasztó pillérsort, az épületünk külső felületén található vékony betonbordák pedig fokozottan jelzik az idő múlását, így létrejön egy olyan új réteg, mely nem akarja befolyásolni a meglévő helyzetet, csak segít azt elhelyezni és az azt megillető módon átadni.

(I. helyezett: *Rektori Különdíj, Philippe Prost és a Budapesti Francia Intézet különdíja*)

2.e kép

3.a kép

(2. a-e képek) Anschau Péter – Novák Sándor: Értelmező keretek mottójú pályamunkája. Konzulens: Szabó Levente DLA

TÉRSZEMSZÖGEK

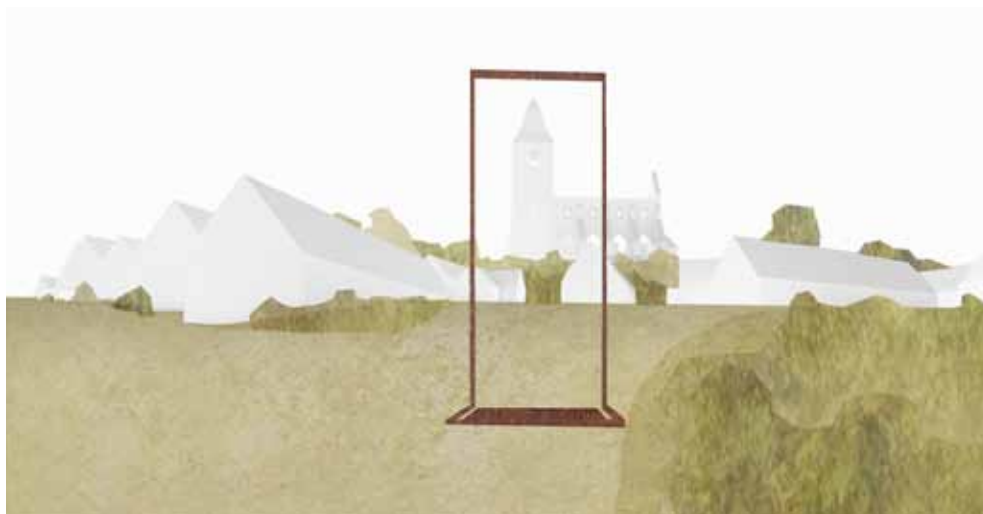
Surján Borka - Zöldi Sára

Egy hely megismerése mindig egy folyamat, általában egy belső, láthatatlan folyamat. Ahogy közelítünk, majd bejárjuk a tereket, kialakul bennünk egy összetett és a szemlélőtől, azaz tőlünk személyesen nagyon is függő kép a helyről, ami alapján majd véleményt formálhatunk. A 800 éves zsámbéki Premontrei apátság romjaihoz tervezett beavatkozásunk ezt a megismerési folyamatot igyekszik kézzelfoghatóvá tenni és finom gesztusokkal irányítani. A településre érkezés pillanatától kezdve érezhető a templom kiemelkedő jelenléte, amellyel teljes valójában csak a dombtetőn találkozunk. Szükség lenne arra, hogy a látogatás - hangsúlyok nélküli nézelődés helyett - térben és időben kiszélesített élménnyé válhasson. Zsámbék történeti településszerkezete jól megfogható és szervesen kapcsolódik a templomhoz, a domb beépítésének rajzolata egyértelműen formálta koncepciónk határait.

A domb derekát ölelő, kanyargós utcákat figyelő szemmel bejárva kutattunk olyan összefüggések és átlátások után, amelyek érdekesek arra, hogy kiemeljük őket, és ezáltal hozzájáruljanak egy séta útvonal dramaturgiai felépítéséhez. A megtalált nézőpontokat megjelölve finoman kirajzolódik az útvonal, amely a romterület felvezetéseként a templom aurájába vonzza a látogatókat. Az úton elinduló szemlélőt 4 helyen a megjelölt képeknél egy vékony, corten acéllemezről hajlított elem ösztönzi megállásra, valamint figyelmét a keretezett látványra irányítja.

3.b kép

3.c kép

3.d kép

A megérkezést egyértelműsítő utolsó keret az egykori kolostorkert felé vezet, mely kiemelt szerepet kapott tervünkben. Olyan helyet hoztunk létre itt, mely megidézi a szemlélődés terét a körül zárt kert absztrakt megformálásával. A ke-rengő folyosója által határolt kert az állandó zöldellés szellemében ültetett növények szegélyezik. A kert belső aurájában kialakult zárt tér ösztönösen fegyelmezi a benne tartózkodó embert, figyelmét befelé irányítja.

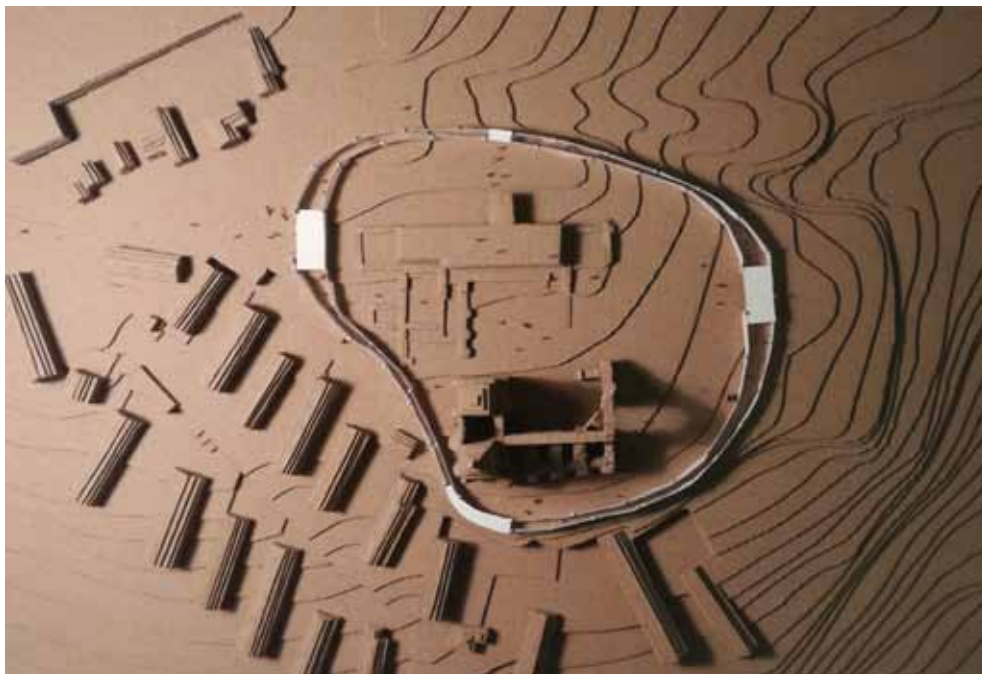
A jelenlegi kőtár-épület boltozott tere alkalmas lehet egy interaktív kiállítás befogadására, a korábban itt helyet foglalt kőtári töredékek bemu-

3.e kép

3.f kép

4.a kép

tatására viszont olyan környezetet szerettünk volna teremteni, ahol a figyelem letisztult háttér előtt csak a kövekre irányulhat. A tervezett új épület szándékosan nem válik a romkert szerves részévé, inkább körül járható pavilonként jelenik meg a domboldalon lejjebb húzva. A terepbe félig besüllyesztett földszint a legérdekesebb kövek szelkeciójának tiszta és egyszerű bemutatásáról szól, melyet kiegészít a templom, üvegromlokzaton keresztül feltáruuló látványa, s ezáltal képes a szemlélő a követ az eredeti helyéhez kötni.

(II. helyezett: *BME Középülettervezési Tan-szék Különdíja*)

(3. a-f képek) Surján Borka – Zöldi Sára: **Térszemszögek** mottójú pályamunkája. Konzulensek: *Szabó Levente DLA, Halmos Balázs PhD*

KOROK LENYOMATA – A ZSÁMBÉKI ROMTEPLOM EMLÉKEZETE

Bogáthy Zsolt - Laczka Áron

A zsámbéki romtemplom bemutatására tervezett látogatóközpont vízióink szerint három alappilléren nyugszik. Ideiglenesség, sejtelmesség és fókusz.

Ideiglenesség. Jelenleg a templom romként része a helyi identitástudatnak. Mivel a tervezési helyszín teljes területe alatt feltárt vagy feltáratlan leletek lapulnak, hamar elvetettük a maradó beavatkozás lehetőségét, ezért az öregtemplomot érintetlenül hagyjuk, gondosan ügyelve arra, hogy az eddig már feltárt és még fel nem fedezett történetek későbbi kutatása tovább gyarapíthassa Zsámbék identitását meghatározó értékeit. Ter-
vünk egy olyan könnyűszerkezetes épület, amely

4.b kép

4.c kép

egy szezon idejére állna. Célunk, hogy ráirányítsuk a figyelmet e páratlan műemlékre és a prezervációs munkálatok fontosságára.

Sejtelmesség, lebegés. Anyagválasztás során az anno itt szolgálatot teljesítő szerzetesek ruházatára reflektálva nyúltunk a libbenő fehér fátyol analógiához. Könnyed, szinte lebegő megjelenése egyszerre nyújt lenyűgöző térélményt és hozza elő belső elcsendesedésünket, a fehér szín pedig egyszerre jelenti a békét, a tisztaságot és a megnyugvást.

Fókusz. Szeretnénk egy újabb, eddig ismeretlen réteget tární a befogadó közönség elé. A letűnt korok lenyomatai az ódon falakon szá-

munkra nem egyszerű vésetek, hanem olyan apró betűi a történelem eseményeinek, melyet egymás után olvasva kibontakozik előttünk a hely valódi értéke. A kőfaragók jelölései, a változó építészeti stílusirányzatok átépítései, az 1763-as földrendgéstől megrepedezett falrészec, háborúk okozta lövésnymok, vagy a helyben istápolat katonák nevei a falakon mind olyan lenyomatai a múltnak, melyek igazolják, hogy a templom az itt élő emberekről, történeteikről szól.

4.d kép

4.e kép

Installáció. A feliratok bemutatását úgy képzeztük el, hogy alaprajzi értelemben kivetítjük a vászón felületére. A szövegek mindennemű komment nélkül szerepelnének a vásznon. A látogatók a bejáratnál egy füzetet kapnak, amiben a vésetekről olvashatnak.

A bejáratához információs pultot és kávézót helyeztünk. Innen indul a megismerés útvonala. Az installáción belülről láthatjuk a lenyomatokat a belső, áttetsző vásznon. A talpunk alatt lévő talajra kavicsterítés kerül, mely kellemes hanghátással párosul. A vékony, folyószerű installációt a bejáraton túl további három, különböző kiállító tér teszi változatosabbá. Mindegyiknél adott a lehetőség, hogy a kötött útvonalból kilépve szabadon járjuk be a romterületet.

Annak érdekében, hogy ne csak nappal legyen látogatható a kiállítás, napnyugtakor az installációra fényvetítés segítségével íródnak fel a lenyomatok.

Utóélet. Az emlékév után az alapanyag újrahasznosításra kerül. Terveink szerint állványzat készül belőle, és a helyi, rossz állapotú épületek felújítása során takarná a készülő homlokzatokat. Így a városban járva ismét találkozhatnánk a lenyomatokkal.

(II. helyezett: *Metszet folyóirat előfizetés*)

(4. a-e kép) Bogáthy Zsolt – Laczka Áron: Korok lenyomda – A zsámbéki romtemplom emlékezte mottójú pályamunkája. Konzulensek: Szabó Levente DLA, Halmos Balázs PhD

ELLENTÉTEK ZSÁMBÉK ÁRNYÉKÁBAN

Gyömbér Viktória – Kis Noémi

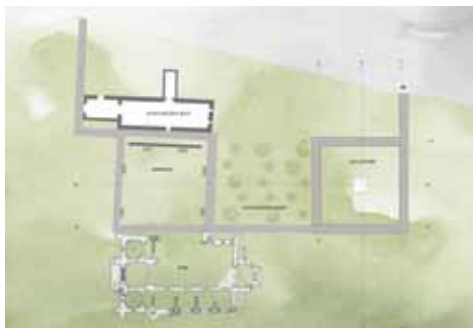
A szimbólumok használata gyakori és kultúrára vagy korszakra való tekintet nélkül közel ugyanazt a jelentést hordozzák. Ilyen például a fény, mely tulajdonképpen mindig valamilyen isteni, transzcendens réteget hordoz magában. Ezért terünkben a legalapvetőbb immateriális alkotóelem a fény. Belső terünk a külvilág komplementereként működik. Ezáltal a kiállítótér mennyezetén szabálytalan elrendezésben elhelyezett felülvilágítók szolgáltatják a kiállítási tárgyak megvilágítását, így vezetői is a látogatók mozgásának.

Egy látogatóközpont úgy viszonyul a kiállított területhez, ahogy a kolostor a templomhoz: kiszolgálja, alárendeli, egyszersmind szerves része annak. Formailag tehát a kolostor fő szervező egységének, a kerengőnek építészeti rendszeréhez nyúltunk vissza. Ugyanezt a hatást, átlényegülést szeretnénk elérni mi is, ezért hoztuk létre a kerengő parafrázisát, annak teljes ellentétét, kifordítását.

Fontosnak tartottuk, hogy a rom jelenlegi feltárulását megőrizsük, ezért az épületet a föld alá helyeztük, ezzel is ellentétet képezve a kiemelkedő templom és kolostorfalak, és a látogatóközpont között. A szintek közötti magasságkülönbség áthidalására rámpákat használtunk, amelyek körbeölelik az épületet. Az utcáról egy támfalak-

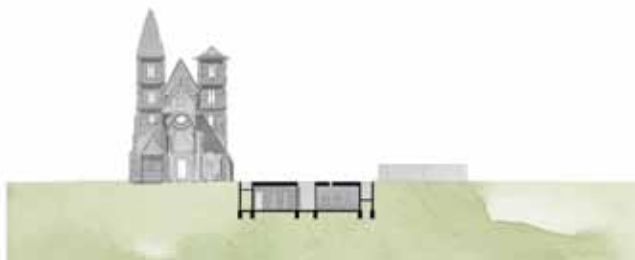
5.a kép

5.b kép

Koncepciónkban szándékosan az „adaptáció-ra”, az alkalmazkodásra helyeztük a hangsúlyt: a rámpán lefelé haladva a látóhatár egyre szűkül, a térbe belépve idő kell a szemnek, míg a sötét belsősőhöz hozzászokik, majd mikor kimegyünk, a fény ragyogóbbnak hat, a lelkünk a világi dolgokat kiveti, megtisztul, átlényegül, a megértés egy más minősége felé nyitja meg a szemlélőt a rom egykori hangulatának befogadására.

A felülvilágítók és a fénykút, ami a központi elem, foglalja magába a koncepció lényegét, a fényt. A fénykút biztosítja az átlátást és összeköttetést a két terepszint között. Ahogy a víz éllette a kolostor lakóit, úgy tölti meg élettel a kúton át

5.c kép

5.d kép

kal övezett hasíték jelöli ki a látogatóközpont bejáratát. Terepbe süllyesztve helyeztük el a jegyárus és információs pultot, ahonnan a rámpa kettéágazik: az egyik lefelé a kiállítótérbe, a másik felfelé a romtemplomhoz vezet.

beszűrődő fény a teret. A telek további részén egy mészkőlapokból álló ösvény vezet végig a templomig, majd pedig a régi kerengő alaprajzán, megjelenítve azt, a mostani bejáraton vezet ki a látogatót. A két kerengő közti részen gyógynövénykertet alakítottunk ki, amely szintén hozzátartozott a kolostor életéhez. Ezeket a gyógynövényeket a mostani lapidárium épületében dolgoznák fel és árulnák, fellendítve a romterület bevételeit.

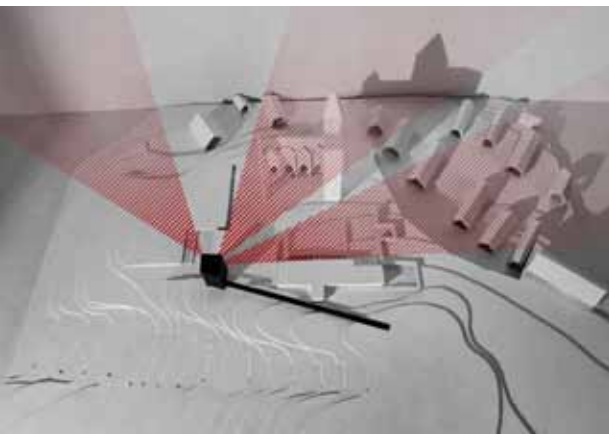
(Guzsik Tamás Különdíj)

(5. a-d kép) Gyömbér Viktória – Kis Noémi: Ellentétek Zsámbék árnyékában mottójú pályamunkája. Konzulens: *Halmos Balázs PhD*

NÉZŐPONT - PERSPECTIVE

Éliás Dorottya – Ürmös Eszter

A tervezés első lépéseként fontosnak éreztük, hogy a műemlék területét megfelelően beintegráljuk a meglévő városi szövetbe. Ennek eszközeként miniatűr építészeti beavatkozások segítségével (utcaburkolatba rejtett jelzőkövek) egy Zsámbékot átfogó útvonalat kívánunk meghatá-

6.a kép

rozni, mely a helyi látványosságokra, karakteres építészeti elemekre hívja fel a figyelmet: Zichy-kastély, barokk templom, stb.

A tervezési programunk fókuszra a romtemplom közvetlen közelébe esik: egy olyan épület szeretnénk volna tervezni, amely egyaránt képes figyelembe venni a lakosság és a turisták igényeit, így egy közösségi- és látogatóközpont megtervezését tűztük ki célul.

Az épület a tervezési terület északnyugati részén, a helyiek által kedvelt nagy zöldfelület és a turisták által látogatott romtemplomi terület határán helyezkedik el. A telepítés által a tömb fizikailag képes a két egység elválasztására és a kialakított térszervezés által a teljes terület összefogására is.

Az épület funkcionális tagoltsága és használhatósági lehetőségei kapcsolódási pontot nyújtanak a lakosság és látogatók között. A kialakítás során fontos szempont volt az akadálymentesség megteremtése, amely az egész tervben megjelenik.

A két részre bontott épület alsó, terepbe süllyesztett szintje a megérkezés pontjául szolgál. Itt főként olyan funkciók kapnak helyet, amelyek a lakosság mindennapi használatának részét képezhetik: az általános nyitva tartással rendelkező kávézó, a mellette kialakított időszakosan és igény szerint működő rendezvényközpont és a szabad használatú teresedés önállóan és együtt is használható.

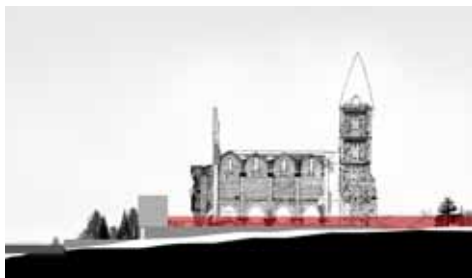
A látogatóközpont alapkonceptiója egy olyan útvonal kialakítása, amelynek célja a műemléki terület bemutatása. Ez három fő részre tagolható, melynek első szakaszát a toronyszerű épületben találjuk: a legfelső szintre érve egy "képtárban" találjuk magunkat, melyben a kiállított "képek" szerepét a terület legkarakteresebb részeit bemutató nézőpontok veszik át: a rom-

6.b kép

6.c kép

6.d kép

templom, a kolostor maradványai és a templom alatt húzódó táj. Az útvonal ezen részén a haladás kötött, az értékek bemutatása irányított, melynek célja az érdeklődés felkeltése.

Az épületből kilépve egy rámpán haladunk tovább, ahol egy új nézőpontból tárul elénk a terület egész látványa. Ezen a szakaszon a mozgás vonala továbbra is irányított, de innen már könnyebben megérthető a műemlékek fennmaradó részei közötti kapcsolat.

Az útvonal utolsó szakaszában mindenki a saját igényei szerint barangolhat a romok között és fedezheti fel a terület sajátos részleteit. Ennek végén egy újabb rámpa vezet a látogatókat a megérkezés és a kiszolgáló funkciók szintjére, így a körútljárás teljessé válik.

(Hallgatói Képviselő Prezentációs Különdíja)

6.e kép

(6. a-e kép) Éliás Dorottya – Ürmös Eszter: Nézőpont – Perspective mottójú pályamunkája. Konzulensek: Kiss Zsuzsanna Emília, Klobukovszki Péter DLA

TÉR HIÁNY

Polito Balázs - Sétáló Mirell

A feladat során célcsoportunk első sorban a Nyakas-hegyen élő lakosság, akik ezt a területet napi/heti rendszerességgel látogatják. Fontos, hogy az ide érkező turisták mellett is zavartalanul, nyugodtan tölthessék szabad idejüket.

A rendszeresen rendezvényekre, koncertekre asztalokra, pihenőhelyekre van szükség. Az események rendszeressége miatt igény van tároló helységekre az esetleges felszereléseknek.

Fontosnak tartottuk a gyalogos, autós közlekedés megoldását. Két parkolásra alkalmas helyet jelöltünk ki, s azok számára, akik gyalogosan nem tudják megtenni a hegyre felvezető sétát, ütemeznénk egy helyi elektromos buszjáratot, ami csak a volán buszmegálló, a parkoló és a romtemplom között közlekedne.

A koncepció során megjelent új funkciókat a régi kolostort visszaidézően, annak eredeti alaprajzába szorítjuk be. A kőtár funkciója, elhelyezkedése változatlan. Interaktív szobává alakítva VR szemüvegekkel tesszük érdekesebbé, mely a kövekhez 3D élményt kapcsol. Az épületben információs pult, szuvenír bolt és tárolók találhatók.

A kolostorkertet és a parkot elválasztó épület vendéglátásra szolgál, s átjárhatóságával kapcsolatot teremt a területek között. A kialakult koncepciónk során fontos a terek kapcsolata. Ez az oka annak is, hogy nincs kerítés a terület körül.

A kolostor kertjét eredeti kertrendezése szerint állítjuk vissza, ezzel idézve a régi kolostorkerti hangulatot.

7.a kép

Évtizedek óta foglalkoztatja a művészeket, építészeket a romtemplom által kínált izgalmas téri szituáció. Számos terv készült a rom befejezéséről, lefedéséről. Kerestük a megoldást, hogyan tudnánk kihasználni azt a ritka és különleges helyzetet, hogy a templom a természettel ilyen szoros kapcsolatban áll, fű burkolja a belső terét, átfúj rajta a szél, de ugyanakkor visszaidézni az eredeti háromhajós bazilikát, aminek egykor tervezték. Kortárs, időtálló anyagban gondolkodtunk mely képes a teret falak nélkül visszaidézni.

7.b kép

Lapos acélra esett a választásunk, a templom hiányzó alaprajzát, belső terét ezzel az anyaggal pótolnánk. Ugyanez az anyag megjelenik a kolostor kerengőjének rajzolatában.

A romtemplom illetve a kerengő alaprajz betonból nagyjából 50-80 cm magasságig egyenetlenül kiöntve, a laposacél elemek ezekhez a beton tömbökhöz rögzítve. A több mint húsz méter magas acélrudak rögzítését egymáshoz fogatással oldjuk meg.

Szeretnénk a romtemplomba egy oltárt elhelyezni, ugyancsak laposacél sorolásával, ami az esküvői szertartásokon jelképesen használható lenne. Ezt akár mobil elemként is el tudjuk képzelni, részeként a szertartás felszerelésének.

7.c kép

7.d kép

A városban kijelölt helyeken táblákat helyezünk el. Ha a megfelelő pontról nézi a szemlélő, akkor a laposacél pálcák közé fogatott üveglap karcolata megrajzolja a templom sziluettjét.

(Jutalom, dicséret)

(7.a-d kép) Polito Balázs – Sétáló Mirella: Tér hiány mottójú pályamunkája. Konzulensek: Kiss Zsuzsanna Emília, Szabó Dávid

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

A hallgatói ötletpályázat és a teljes hozzá kapcsolódó programsorozat létrehozásáért, támogatásáért köszönetet mondunk *Philippe Prost*nak, *Sebastien Reymond* tudományos és egyetemi együttműködési attasénak, az Atelier d'Architecture Philippe Prost és a Budapesti Francia In-

8. kép Mesterkurzus konzultáció a BME Tudományos Diákköri Konferenciájának *Emlékezet és inspiráció* elnevezésű tematikus szekcióján

tézet munkatársainak. (8. kép). Megköszönjük *Halmos Balázsnak*, *Kiss Zsuzsanna Emiliának*, *Klobusovszki Péternek* és *Szabó Dávidnak*, hogy konzulensként segítették a hallgatói tervek elkészítését. Köszönetet mondunk támogatásáért *Zsámbék Város Önkormányzatának*, *Marthi Zsuzsanna* főépítész asszonynak és *Balázs Mónika*

9. kép A BME Tudományos Diákköri Konferenciájának *Emlékezet és inspiráció* tematikus kurzus építészhallgatói, oktatói és a Budapesti Francia Intézet munkatársai

Csillának. (9. kép) Megköszönjük továbbá Vukosavljev Zorán és Dobos Dénes segítségét.

A program és a tanulmány az Emberi Erőforrások Minisztériuma ÚNKP-18-3 kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának támogatásával készült.

Bibliográfia

Bardoly István: „Igen veszedelmes útra léptünk”: Zsámbék 1933-1934. *Műemlékvédelem* 54 (2010) 3. 189-200.

Daragó László: A műemlékvédelem válsága. Avagy Zsámbék. – Egy műemlékhelyreállítás elemzése. *Építés-Építészettudomány* 29 (2001) 3-4. 389-414.

Fejérdy Tamás: Zsámbék, műemlékhelyreállítás. *Magyar Építőipar* 48 (1998) 11-12. 311-317.

Gerő László szerkesztői válasza Ébner Jenő „Néhány szó a zsámbéki templomról” című levelére. *Műemlékvédelem* 5 (1961) 3. 187-188.

Kozár Alexandra: Philippe Prost: Az utolsó órában vagyunk. *Építészfórum* 2018. október 24. <http://epiteszforum.hu/philippe-prost-az-utolso-oraban-vagyunk>

Lővei Pál: A zsámbéki rom műemléki védelmének története. *Magyar Műemlékvédelem* 10 (1996) 39-58.

Osgyányi Vilmos: Drágaköveket rejtene az egri kazamaták? *Kő* 19 (2017) 3-4. 29-34.

JEGYZETEK

1. Lővei Pál: A zsámbéki rom műemléki védelmének története. *Magyar Műemlékvédelem* 10 (1996) 39-58. Bardoly István: „Igen veszedelmes útra léptünk”: Zsámbék 1933-1934. *Műemlékvédelem* 54 (2010) 3. 189-200.
2. Az egri várszékesegyház romjai és kötára kapcsán Osgyányi Vilmos által felvetett problémák a zsámbéki templomrom esetében is fennállnak. Osgyányi Vilmos: Drágaköveket rejtene az egri kazamaták? *Kő* 19 (2017) 3-4. 29-34.
3. Gerő László szerkesztői válasza Ébner Jenő „Néhány szó a zsámbéki templomról” című levelére. *Műemlékvédelem* 5 (1961) 3. 187-188.
4. Fejérdy Tamás: Zsámbék, műemlékhelyreállítás. *Magyar Építőipar* 48 (1998) 11-12. 311-317. Daragó László: A műemlékvédelem válsága. Avagy Zsámbék. – Egy műemlékhelyreállítás elemzése. *Építés-Építészettudomány* 29 (2001) 3-4. 389-414.
5. Philippe Prosttal 2018 októberében Budapesten Kozár Alexandra készített interjút. <http://epiteszforum.hu/philippe-prost-az-utolso-oraban-vagyunk>
6. Prost, Philippe (et al): Pas de création sans mémoire. Leçon inaugurale de l'École de Chaillot. Editions Cité de l'architecture et du Patrimoine, 2016.

